Poruchy řeči

Úvod [1]

Řeč je organizačně poměrně složitým nástrojem lidské komunikace. Pro správnou řeč, ať již mluvenou či psanou, je zapotřebí mít v pořádku:

- **aferentaci** (sluchový analyzátor nebo zrakový analyzátor u psaného slova pro percepci a následně zpracování vnímané řeči nebo písma v nervovém systému);
- **eferentaci** (neurony inervující svaly účastnící se řeči nebo psaní);
- **svalový aparát** podílející se na řeči či psaní;
- **mozeček, extrapyramidové struktury a další podkorové regulační systémy**;
- **asociační korové oblasti**.

Dělení poruch řeči [1]

- **Afázie** – porucha produkce nebo porozumění řeči. U této **získané vady** rozlišujeme více typů dle plynulosti řeči (fluentní (Wernickeova), nonfluentní (Brocova), popř. globální). Rozsah postižení závisí na zasažených oblastech v mozku.
- **Dysfázie** – je **vrozenou poruchou** řeči různého rozsahu. Mezi dysfázie patří např. dyslalie.
- **Dysartrie** – porucha artikulace, při poruše inervace mluvidel nebo defektech struktur podílejících se na výslovnosti (jazyk, rty, zuby, aj.).
- **Afonie, dysfonie** – chraptivá nebo šeptavá řeč u porušené inervace laryngu nebo hlasivek.
- **Rinolalie, nazolalie** – "nosová řeč" u obrn měkkého patra.
- **Dyslalie** – patlavost dětí u opožděného vývoje řeči.
- **Balbuties** – koktavost, bývá neurotického původu (funkční).
- **Mutismus** – němota, většinou psychogenní.
- **Ataktická (Skandovaná) řeč u poruch mozečku**.
- **Monotónní řeč u Parkinsonského syndromu v rámci hypokineze**.

Afázie[1]

Brocova (Nonfluentní, expresivní, motorická)

Jedná se o poruchu vyjadřování. Pacient mluví málo, špatně artikuluje, řeč není plynulá, výrazově chudá, někdy je věta tvořena jen jedním slovem. Slovosled bývá špatný. Nemocný dobře rozumí a na pokyn vyhoví. Svůj hendikep si plně uvědomuje. Příčinou je léze kortikosubkortikální krajiny frontální či inzulární dominantní hemisféry. Současně bývá hemiparéza.

Wernickeova (Fluentní, perceptivní, senzorická)

Porucha porozumění. Pacient mluví hodně, dobře artikuluje, řeč je plynulá. Pacient si tvoří nová slova nedávající smysl, vyjadřování je tak zmatené a tvoří tzv. "slovní salát". Nemocný nerozumí, na pokyn nevyhoví. Hendikep si neuvědomuje. Příčinou je léze perisylvijské krajiny temporální dominantní hemisféry. Současně bývá senzitivní parietální porucha, hemianopsie, alexie, agrafie.

Globální

Kombinace Brocovy a Wernickeovy afázie při rozsáhlejší lézi frontální, parietální a horní temporální oblasti. Současně bývá hemiplegie, hemihypestézie, hemianopsie.

Kondukční

Nemocný hovoří plynně a poměrně dobře rozumí. Tvoří si však nová slova přesmykem písmen nebo přehazuje slova ve větě (parafázie). Pacient má problém s opakováním řeči. Může být následkem úpravy Wernickeovy afázie.

Amnestická

Nemocný zapomíná běžně používané pojmy. Z několika nabízených variant si ale vybere tu správnou. Rozumí dobře. Vzniká při lézi hlubších struktur dominantního temporálního laloku. (Podle některých autorů se však všechny typy afázie po určité době projeví pod obrazem amnestické afázie a proto tento typ nemá lokalizační klinickou hodnotu[2])

Průkaz dominantní hemisféry [2]

Řečové funkce jsou primárně uloženy v dominantní hemisféře. U 80 % populace se jedná o hemisféru levou, u 17 % pravou, a u 3 % populace to nejsme schopni určit. Neplatí však jednoznačně pravidlo, že všichni praváci mají dominantní levou hemisféru a naopak. Existují proto objektivní vyšetření, která prokáží dominantní hemisféru.

Wadův test

Princip spočívá v intraarteriální aplikaci **amytalnatria** do povodí **a. cerebri media** jedné hemisféry. Ta je pak na několik minut vyřazena z funkce.

Zkouška dichotického slyšení

Sluchová dráha končí v obojí – homolaterální i kontralaterální hemisféře. Zkřížená cesta je však významnější a proto při ohlušení druhého ucha lze testovat obě hemisféry (temporální laloky) odděleně.

Odkazy

Související články

- Afázie/PGS/diagnostika
- Poruchy řeči a dalších symbolických funkcí

Externí odkazy

Atlas poruch řeči na portálu MEFANET (http://telemedicina.med.muni.cz/auth/poruchy-reci/index.php/Hlavn%C3%AD_strana)

Reference

1. AMBLER, Zdeněk. *Základy neurologie.* 6. vydání. Praha : Galén, 2006. 0 s. ISBN 80-7262-433-4.
2. NEVŠÍMALOVÁ, Soňa, Evžen RŮŽIČKA a Jiří TICHÝ. *Neurologie.* 1. vydání. Praha : Galén, 0000. 0 s. ISBN 80-7262-160-2.